

Raad voor Rechtsbijstand

Centraal kantoor Utrecht
Croeselaan 15 • 3521 BJ Utrecht
Postbus 24080 • 3502 MB Utrecht
Tel. 088 - 787 10 00 • Internet www.rvr.org

Tweede Kamerfractie VVD

Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Utrecht, 8 september 2015

Onderwerp : wetsontwerp 34231, herziening partneralimentatie

Geachte heer ,

Bij verzoek van 19 juni 2015 heeft u de Raad voor Rechtsbijstand verzocht om zich te buigen over het wetsvoorstel herziening partneralimentatie en dit van een reactie te voorzien. Het bestuur van de Raad voor Rechtsbijstand, hierna de Raad, maakt graag gebruik van deze consultatiemogelijkheid. De Raad reageert in eerste instantie vanuit zijn verantwoordelijkheid voor het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand. Het wetsvoorstel geeft de Raad aanleiding tot maken van de volgende opmerkingen:

Algemeen

De Raad ziet een drietal centrale punten in de memorie van toelichting bij dit wetsvoorstel: het is niet mogelijk dat mensen zelf berekenen wat zij aan partneralimentatie moeten betalen; het is niet mogelijk om de hoogte van de partneralimentatie aan te passen aan een wijziging van het inkomen, zonder tussenkomst van de rechter of een gespecialiseerde advocaat, omdat de berekeningsmethode niet inzichtelijk is; de contractsvrijheid moet het uitgangspunt zijn.

De Raad is van mening dat burgers beter in staat zullen zijn om een rechtvaardige oplossing te vinden in een juridisch kwestie wanneer wet- en regelgeving, werkwijzen en gerechtelijke procedures eenvoudig en duidelijk worden ingericht, (zie <http://www.rvr.org/nieuws/mediators/2012/maart/jaarverslag-2011-rechtvaardige-oplossing-voor-de-burger.html>). Een eenvoudig stelsel van berekening van partneralimentatie, zodat burgers zich gemakkelijker kunnen oriënteren, berekeningen zelf kunnen maken en controleren, past goed hierin. Hierdoor neemt de kans op conflicten af, omdat er goede oriëntatiepunten aanwezig zijn. Een eenvoudige en eenduidige wijze van alimentatie berekenen zal verder zonder twijfel bijdragen aan het draagvlak voor alimentatiebetaling en -ontvangst. Helderheid ten aanzien van alimentatieberekening kan er ook toe leiden dat een extra hobbel voor het goed en duurzaam regelen van een echtscheiding wordt weggenomen, zodat de berekening dan niet als een zelfstandige sta-in-de-weg voor andere onderwerpen optreedt.

Raad voor Rechtsbijstand

De Raad constateert dat de huidige regelingen niet deze kenmerken hebben. Weliswaar hebben deze het kenmerk van maatwerk in zich, maar zijn deze door de complexiteit minder inzichtelijk en geven meer aanleiding tot het uiteenlopen van standpunten dan dat die samenkomen. Het verdient zeker de voorkeur, zoals nu ook in het wetsvoorstel neergelegd, om voor partneralimentatie de grondslag te veranderen, de berekeningsmethodiek te vereenvoudigen en de duur te verkorten. Het belangrijkste is dat burgers, waar mogelijk, zelf in onderling overleg zoveel mogelijk kunnen regelen zodat zij minder vaak een beroep op een juridisch specialist hoeven te doen. Dit wetsontwerp kan daar aan bijdragen, omdat hiermee de normen voor partneralimentatieberekening een andere grondslag krijgen die voor partijen meer acceptabel is, meer éénduidig en transparant worden gemaakt en verkort worden in duur, waardoor het aantal geschilmomenten beperkt zal worden. Daarnaast ziet de Raad een afname van het aantal geschillen doordat de partneralimentatie in principe éénmalig wordt vastgesteld. Ook kunnen partners de mogelijkheid krijgen om meer bewust keuzes te maken over de verhouding werk/inkomen en zorgtaken en deze voorafgaand of tijdens het huwelijk in afspraken vast te leggen. Daarom is de Raad te spreken over uw voorgenomen voorstel. De voorgestelde veranderingen kunnen er daarnaast tevens aan bijdragen dat voor rechtsbijstand en rechtspraak minder kosten hoeven te worden gemaakt.

Specifieke opmerkingen

De Raad heeft een aantal specifieke opmerkingen over het wetsvoorstel:

1. Als uitgangspunt geldt de contractsvrijheid als één van onze belangrijk(st)e pijlers van het burgerlijke recht. De Raad is van mening dat de contractsvrijheid in dit wetsvoorstel beheerst wordt door een duidelijk wettelijk kader waarop partijen eigen afspraken kunnen maken die eenduidig uit te leggen zijn. Afwijkende afspraken moeten in huwelijksvoorwaarden dan wel een convenant worden opgenomen. Hierbij wordt vaak, al dan niet verplicht, professionele hulp ingeschakeld. Het risico dat partijen vage afspraken zullen maken die praktisch onuitvoerbaar zijn, zoals zich dat lijkt voor te doen bij het ouderschapsplan (zie het promotieonderzoek 'Verplicht ouderschapsplan bij scheiding weinig effectief' van mevrouw mr. M. Tomassen-Van der Lans van 18 mei 2015), lijkt hier daardoor minder aanwezig.
2. Het wetsvoorstel wil de invloed van nieuwe partners uit de wet schrappen. De Raad wijst er op – net zoals bij het wetsvoorstel herziening kinderalimentatie – dat hij bij de beoordeling van een eventuele toevoegingsaanvraag het inkomen van de nieuwe partner wel moet betrekken. Er is immers geen sprake van tegenstrijdige belangen tussen de aanvrager en de nieuwe partner. Dit creëert wellicht een paradox waartegen de nieuwe partner bij de Raad kan ageren.
3. Op pagina 5 wordt opgemerkt dat:
"initiatiefnemers verwachten dat het notariaat, de advocatuur en scheidingsmediators en –experts nog meer nog dan nu al het geval is hun adviserende rol zullen oppakken door partijen niet alleen te adviseren over de aspecten rond partneralimentatie bij aanvang van het huwelijk, maar uiteraard ook ten aanzien van wat wenselijk is bij bepaalde ontwikkelingen of beslissingen tijdens het huwelijk en bij het einde ervan."

Raad voor Rechtsbijstand

Daarnaast wordt op pagina 6 ook vermeld dat:

"Voor een deel kan op bepaalde te verwachten keuzes worden geanticipeerd in de huwelijkse voorwaarden (zoals het krijgen van kinderen, het meer of minder werken etc.) en voor een deel zal dit moeten leiden tot aanpassing van de huwelijkse voorwaarden tijdens het huwelijk. Een in het familierecht gespecialiseerde advocaat, notaris, scheidingsexpert en/of mediator kan daarbij een belangrijke rol vervullen."

Beide passages impliceren dat er een rol voor de advocaat of mediator is weggelegd wanneer er nog geen sprake is van een echtscheiding, maar wanneer er bij het huwelijk of bij aanpassing van de huwelijkse voorwaarden advies noodzakelijk is. De Raad wijst er op dat hij voor rechtsbijstand door een advocaat of voor mediation door een mediator op grond van de Wet op de rechtsbijstand in deze fase geen toevoeging verleent. Er is immers geen sprake van een conflictueuze situatie.

Gedragscode

In de deskundigheidseisen voor advocaten die aan het systeem van gesubsidieerde rechtsbijstand deelnemen, heeft de Raad voor advocaten met de specialisatie personen- en familierecht een gedragscode opgenomen. Deze code verlangt van de advocaat onder meer te zorgen voor de-escalatie van geschillen, het belang van het kind voorop te stellen en een familiezaak niet te beschouwen als een zaak die gewonnen of verloren kan worden. De Nederlandse Orde van Advocaten (NOVA) heeft, op grond van de te beschermen onafhankelijke positie van de advocaat, aangegeven voor te staan dat deze gedragscode niet het karakter van een verplichting in de vorm van een inschrijvingsvoorwaarde heeft. De NOVA heeft wel toegezegd te bezien of en in hoeverre in kader van herziening van de regelgeving, elementen uit de gedragscode voor personen- en familierecht gecombineerd kunnen worden met de gedragsregels van de NOVA. De Raad heeft recentelijk de NOVA nog verzocht om zijn gedragsregels voor het personen- en familierecht duidelijker te articuleren aan de hand van voornoemde gedragscode.

Tot slot meent de Raad dat de verdere ontwikkeling van Rechtwijzer 2.0 die de Raad samen met The Hague Institute for the Internationalisation of Law (HiIL) aan het voorbereiden is, goed aan zal sluiten bij dit wetsvoorstel.

Rechtwijzer kan - als een mede vanuit de overheid gestimuleerde voorziening - rechtzoekenden, die zelf in onderling overleg afspraken willen maken, in veel gevallen daarbij ondersteunen. Dit volgens het leidende principe dat de kosten voor de burger (en ook voor de overheid) lager kunnen blijven naarmate er minder vaak een beroep op juridische specialisten of beslissers wordt gedaan.

Namens het bestuur van de Raad voor Rechtsbijstand,
Hoogachtend,

P. van den Biggelaar
Directeur Stelsel

